

ELS REPTES D'EUROPA DAVANT EL MERCAT NORD-AMERICÀ

1. DIFERÈNCIES QUE EXISTEIXEN ENTRE EL MODEL TELEVISIU NORD-AMERICÀ I L'EUROPEU.

Per entendre les diferències entre el model televisiu nord-americà i europeu, abans cal veure els diferents elements que expliquen la inferioritat europea.

Tot i que la Unió Europea intenta avançar amb la seva creació, una moneda única, una constitució... encara resta molt lluny d'assolir les fites de la revolució interactiva, sobretot si es compara amb Estats Units. D'altra banda, EUA és només un mercat, per contra d'Europa que és un conjunt de mercats amb diferents llengües. Aquesta suma, a part de ser bona per la riquesa cultural, provoca alhora una important fragmentació en diferents mercats.

En segon lloc, cal trobar-lo en la tardana aparició de les televisions privades. D'aquí en deriva la limitada i escassa tradició i fortalesa de les corporacions audiovisuals europees. Bustamante entén que això es deu a la desregulació¹ dels sistemes públics de la televisió segueixen el model iniciat després de la Segona Guerra Mundial. És un model massa recent², incomplet³ i confús⁴.

Per exemple, la funció de la televisió a Alemanya és de cohesió social i familiar adreçada a la classe mitjana, sobretot. I el punt de trobada familiar és els programes de notícies. En canvi, a la Gran Bretanya s'identifica en les cultures de classes altes i pretén reafirmar el sentiment d'identitat britànica alimentat d'una política imperialista. Tot el contrari és el que succeeix a l'Estat francès. La classe alta i intel·lectual rebutja la televisió perquè la veu com un element popular. Es converteix en un mirall de l'evolució del país i, a més, com en els altres casos defensa la identitat nacional. Un cas diferent és el d'Itàlia, en tot el territori hi ha desacords identitaris, regionals i polítics. A més, es dona en un context cultural i educatiu especial: una alta taxa d'analfabetisme. Tot això provoca que la televisió neixi per a la promoció cultural i es converteix en una eina per a la unificació lingüística.

És a dir, totes aquestes formes de televisió, tenen un mateix punt en comú: estan creades per servir al públic, des d'un control estatal de l'emissió, producció i distribució televisiva. Es passa per la problemàtica dels anys 60 (recerca de noves fonts de finançament com la publicitat). A més, a partir d'aquests anys s'inicia un procés que constata la preferència de les audiències pels programes nacionals, anomenat neonacionalisme televisiu. Aquestes preferències deriven del clima antiamericà que es vivia a tot Europa. Però aquest fet contrasta amb la pròpia idea de

¹ La retirada lenta de l'Estat i l'expansió d'una dinàmica econòmica i de mercat. Però també implica el debilitament de les fronteres, gairebé autàrquiques que definiren en una època a la televisió i els seus sistemes nacionals, així per poder augmentar les vinculacions amb el mercat mundial.

² En tan poc temps no s'ha pogut enfortir els sistemes privats de televisió i de telecomunicacions. A Europa la televisió va néixer per ser pública. Però els estats van crear un monopoli burocràtic audiovisual (és el cas de la RAI, RTVE...)

³ Alguns governs europeus dubten dels límits i l'abast de les privatitzacions.

⁴ En alguns estats com l'espanyol o l'italià no es té clar el paper que ha de tenir la televisió privada.

model de televisió, que segueix el nord-americà. A continuació, la crisi dels 70 (marcada per la necessitat de conquerir les audiències) fins que s'arriba al procés de desregularització de l'audiovisual europeu, amb l'aparició de les televisions privades i comercials (cap als anys 80). En contra del model nord-americà, des del seu inici, està supeditat a la indústria i al mercat.

Però, els problemes que ha derivat del finançament en la televisió europea, la solució que s'ha trobat: la publicitat, entre altres, fan que es qüestionï la finalitat inicial de l'existència de la televisió pública. S'ha abandonat els propòsits, culturals i polítics que diferenciaven el model televisiu europeu del nord-americà. I això ha derivat a la convivència d'un sistema mixt⁵ televisiu. El sistema públic abandona la seva funció cultural i política i lluita per les audiències al costat del sistema privat. En cap cas s'ofereix un servei que es complementi l'un amb l'altre, sinó que juguen a ser líders, a tenir el tros de pastís més gran per assegurar uns majors ingressos de publicitat que complementin l'insuficient finançament via pressupostos. També és veritat que és un autèntic "peix que es mossega la cua" ja que per intentar assolir el liderat en l'audiència es destinen quantitats econòmiques exagerades en la contractació de grans estrelles mediàtiques que sovint no aconsegueixen els resultats esperats –en molts casos es retira el programa i s'ha d'indemnitzar a productores i presentadors.

D'altra banda, ajuda a l'existència d'aquesta confusió, que en la majoria d'estats europeus no s'ha definit quina és la diferència que hi ha d'haver entre una televisió privada i una pública. Per tant, el model de televisió públic hauria de tornar als propòsits del seu origen i abandonar el finançament publicitari i la lluita per l'audiència o, tot el contrari, abandonar el finançament estatal i continuar amb els productes que actualment tenen.

Però per superar aquestes diferències, potser seria necessari que diferents iniciatives donessin els seus fruits. Com per exemples les aliances entre sectors diferents de la comunicació (l'aliança Bertelsmann-CLT), aliances internacionals (Consortis com el Canal Plus, Havas, Murdoch, Bertelsmann i CLT), aliances entre empreses privades i altres de públiques (com la col·laboració que ha existit a l'Estat francès per posar en marxa la televisió digital). De totes maneres, per poder comparar els dos models televisius a partir d'ara, seria molt millor començar a pensar en la futura televisió digital. Segurament, una vegada aquest nou model estigui implantat a tot el territori europeu, serà molt més fàcil anivellar la televisió europea i la nord-americana.

⁵ Sistema de televisió públic i privat que conviu en un mateix espai i temps.

1.2. DESCRIPCIÓ DEL PANORAMA TELEVISIU PREVIST A L'ESTAT ESPANYOL EL 2010. LA SITUACIÓ ACTUAL, EN AQUESTA PRIMERA MEITAT DEL 2006. CANVIS QUE S'APUNTEN.

Si s'analitza el camí viscut per la televisió de l'Estat espanyol, es pot veure un canvi molt important. Al principi només existia un canal de televisió, la televisió espanyola, seguidament n'hi hagué un segon (que també era de l'Estat i lligat al primer canal). Després de mica en mica van aparèixer les televisions autonòmiques, algunes privades, televisions de pagament especialitzats en un tipus d'informació i, ara, tot això desapareixerà per deixar pas a la televisió digital.

La indústria de la comunicació a l'Estat espanyol s'ha transformat durant la dècada dels noranta. En aquest temps, han tingut lloc uns canvis ràpids i continus: s'han consolidat les cadenes privades, han nascut les plataformes digitals, ha tingut lloc la "guerra del futbol", a part de l'aparició de la televisió digital terrestre (TDT). Tots aquests elements han modificat l'estructura audiovisual al llarg dels últims anys. Es preveu que les cadenes generalistes s'endinsin en una progressiva pèrdua de la quota, per contra les televisions autonòmiques es mantindran i les noves ofertes de televisió digital –canals temàtics, televisió a la carta– i emissores locals ocuparan un esgraó més alt en el mercat.

El 3 d'abril de 2010 és la data límit perquè les emissions en analògic cessin. Serà el moment de l'apagada analògica. Serà el moment en què tots els operadors de televisió i ràdio de la Unió Europea deixis d'emetre el seu senyal analògic i es quedin només amb les emissions digitals. La data límit per a tots els estats membres de la Unió Europea és l'any 2012⁶. En el cas del Principat de Catalunya es preveu a la tardor de 2009.

Després serà indispensable la utilització d'un descodificador TDT o DVB-T per poder veure qualsevol senyal televisiu. Una vegada que l'apagada analògica sigui ja una realitat, es podrà gaudir d'una gran quantitat de televisions. Cada televisió tindrà una funció diferent, i desapareixerà els canals tal i com els coneixem en l'actualitat. És a dir, hi haurà televisions que es dediquin només a esports, d'altres a estrenes cinematogràfiques, d'altres a informatius, d'altres a música... És a dir, el panorama serà molt més semblant al que han viscut, des de ja fa temps, els nord-americans, i que ja es comença a veure a Europa i més recentment a l'Estat espanyol.

Però fins que no s'arribi en aquest moment, s'haurà de conviure en una situació bastant diferent a la del futur (o bastant semblant a la que s'ha viscut fins al moment). És a dir, actualment, conviuen emissions analògiques i digitals, en un mateix temps. Algunes llars ja s'han començat a adaptar per a l'apagada analògica, però no totes, encara hi ha zones⁷ on no és possible veure aquests canals digitals, els de la TDT, que encara estan en proves.

D'altra banda, també podem trobar aquest sistema mixt que és comú a Europa. Conviuen els canals privats i públics, però que la situació és la ja explicada anteriorment. El paper i el propòsit original de les televisions públiques, com la Ràdio i Televisió Espanyola (RTVE) i Federació

⁶ A Suècia està previst el 2008, Dinamarca el 2009, Itàlia i Finlàndia entre el 2006 i 2008, Àustria, Alemanya i Malta el 2010, Bèlgica, Eslovènia, Eslovàquia, Grècia, Hongria i Regne Unit el 2012. La resta d'estats no han dit res, encara.

⁷ En aquest sentit les comarques pirinenques, interiors de Tarragona i els Penedès-Anoia entre altres resten encara en "zones d'ombra" de TDT.

d'Organismes de Ràdio i Televisió Autònoms (FORTA), queden en un pla més amagat, i juguen al mateix joc de les privades aconseguir la màxima audiència.

De totes maneres, no queda clar com afectarà la televisió digital terrestre al sistema mixt, o com aquest sistema mixt s'adaptarà a aquest nou model televisiu. Actualment es destinen molts diners en realitzar produccions per aconseguir una major audiència, i el pastís es reparteix entre pocs. Una vegada les televisions analògiques hagin desaparegut, hi haurà moltes més televisions i serà molt difícil mantenir *shares* de 20-30% en programes "estrella" com pot passar actualment. Aquests percentatges disminuiran moltíssim.

FONTS CONSULTADES

- Bustamante, E. (1990), *Telecomunicaciones y audiovisual en Europa*. Madrid, Fundesco.
- Bustamante, E. (1999). *La televisión económica. Financiación, estrategia y mercados*. Barcelona, Gedisa.
- de Miguel, J.C. (2003). "Los grupos de Comunicación: La hora de la convergencia", a *Hacia un nuevo sistema mundial de comunicación*. Barcelona, Gedisa.
- de Moragas M. i Garitoanandía C. (eds.) (1994). "La televisió a les regions, nacionalitat i als petits països de la Unió Europea", *Anàlisi 17* (monogràfic).
- Fossas, E. (1990) *Regions i sector cultural a Europa*. Barcelona, Institut d'Estudis Autònoms.
- Mòdul 2 de l'assignatura.
- <http://www.uoc.edu/web/cat/articulos/unesco/04/capitol4.html>
- <http://www.laboratorio.com.es/articul08.htm>